

חסע אחר

אפריל 2009 < גיליון 11

חלום ניקרגואה

היופי הפראי, העריצים ששלטו בה והחלום הישן על תעלה משלה שתחבר בין האוקיינוסים

שבוע בקרקס

החיים בקרקס הסיני, משני צדי המסך

בנק הדם

מדענים ישראלים אוספים דגימות דם של יונקים בסכנת הכחדה לצורכי שיבוע

חלון צרפתי לים התיכון

נמל, פרברים ומסעדה משובחת בעיר מרסיי

חסע ישראלי < רמות מנשה

04

כדי לאפשר גישה מהיערות של חבל מזורי שבצפון פולין אל הים הבלטי, לצורכי מסחר בעצים, הומצא כלי תעבורה יצירתי: ספינה-רכבת ששינעה את הגזעים בתעלה. היום, במקום עצים מסייעים בה תיירים

כתב: עמרי גלפרין
צילומים: עמרי גלפרין
ולשכת התיירות הפולנית

צליחת התעלה

ת מן רב רציני לטייל בצפון פולין. התיאורים ששמעתי על האזור ציירו מראות של טבע פראי ובתולי, משובץ באגמים ומבורך במים, שמראהו קצתו מזרח-אירופי וקצתו סקנדינבי. טיסה קצרה - פחות משלוש שעות וחצי - ואני בוור-שה הבירה. הגעתי לתחנת הרכבת המרכזית והשוקקת של העיר, ושם עליתי לרכבת שכל כולה פאר מסוגנן, כיסאות מרווחים, וילונות מעוצבים, שתייה וחטיפים שמוגשים חופשי, חוץ לארץ.

אחרי כשש שעות של נסיעה נינוחה ירדתי בגדנסק (Gdańsk), עיר בצפון פולין היושבת לשפת הים הבלטי. במונחים פולניים היא נחשבת גדולה למדי - כחצי מיליון תושבים חיים בה בהילוך רגוע ואטי. לא מסובך להבין מדוע: האזור מוקף בטבע שופע, תעלות מים שקטות חוצות את העיר, ובתיה הציוריים מונגים בקורות עץ בשלל צורות. גם סצנת הבילויים בעיר במיטבה, ואת עשרות המסעדות ובתי הקפה הנעימים פוקד קהל לקוחות נרחב. את הבירה גומעים כאן

התעלה נראית כחלק טבעי מהנוף. צמחייה עבותה התפתחה על גדות המים ובתוכם, אוכלוסיות של ציפורים מקננות בסביבתה, ובצדיה שוכנים עוד מינים של בעלי חיים, בייחוד מכרסמים גדולים

→ תעלת אלבלונג היא הארוכה ביותר בפולין: 82 קילומטר אורכה. א במהלך ההפלגה כמעט אין מבחינים בשולי המים. תראה כאילו הספינה רוכבת צולחת מרבדי דשא.

א האזור מיוער וסבוך, שלוחות מים חוצות אותו, ובין היערות ובין פני הים יש הפרשי גובה ויבטים. הפתרון לכל המכשולים האלה היה הספינה-רכבת

בליטרים. אחרי אתנחתה של יממה בגדנסק המשיכת למטרת הביקור שלי באזור - התחנה של הספינה-רכבת בחבל מזורי (Mazuri).

חלק טבעי מהנוף

הנוף כאן מדהים. אני חותם על נוף כזה בכל בוקר. נעמדתי על הרציף בתחנת קלוני נוב (Caluny Nowe) שבתעלת אוסטרודה-אלבלונג (Ostróda-Elbląg), או בשמה המקוצר - תעלת אלבלונג (Kanal Elbląski). אחרי כמה דקות של המתנה הגיעה הספינה בת שני המפלסים. עשרות תיירים הצטרפו למסע הפלגה מענג של התמוזגות נעימה עם הטבע. לא פלא שמבנה התי עלה מוגדר על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית. שמועות מקומיות אומרות שהאטרקציה חביבה על זוגות מקומיים בחופשה רומנטית. אולי. איתי בכל אופן עלתה לסיפון קבוצה של גמלאים אוסטרים.

תעלת אלבלונג צרה עד כדי כך שהניווט בה חייב להיעשות בדיוק מוחלט ובאטיות מרבית, והצוות נדרש למיומנות גבוהה. במהלך ההפלגה כמעט אין מבחיר נוס בשולי המים, ונראה כאילו הספינה צולחת את מרבדי הדשא הצמודים לתעלה. זו התעלה הארוכה ביותר בפולין. 82 הקילומטרים שלה נחפרו בשנים 1844-1860, בתקופה שחבל הארץ הזה היה שייך לפרוסיה המזרחית (בעת ההיא שמה בגרמנית היה Oberländischer Kanal). לפני שהיא נחפרה התמודדו תושבי האזור עם מצוקה כלכלית שתחושת תסכול ליוותה אותה: הם ידעו שהיערות הגדלים בסביבתם היו יכולים להיות מקור רווח מרכזי עבורם אילו יכלו למכור את גזעיהם לארצות כמערב אירופה. אבל עשרות הקילומטרים שבין היערות לחופי הים הבלטי, שממנו היו יכולים לשנע את הסחורות הלאה, היו קשים לגישור: זה אזור ששלוחות מים חוצות אותו, הוא מיוער וסבוך, וכאילו לא די בכל זה, היתה בעיה גם של הפרשי גבהים בין היערות, הצומחים באזורים גבוהים, ובין פני הים. כאחד המקטעים בדרך, שאורכו 11 קילומטר בלבד, נמדד הפרש גבהים של 99.5 מטר.

כלים שלובים

כאן נכנס לתמונה המהנדס ההולנדי גאורג יקוב שטנקה, ששקד על פתרון שיתאים לשטח הבעייתי, פתרון שייצור מגוף כלכלי לטובת אוכלוסיית המקום. המשיך בעמוד 68

4 נדנסק, הטיר הגדולה באזור. תעלות מים חוצות את העיר, בתיה ציוריים וסצנות הבילויים בה במיטבה. כדאי להישאר בעיר למחות ליום אחד.

הוא תכנן חפירות תעלה עם שני סכרים, ובמקטע הבעייתי, זה שאורכו 11 קילומטר ובו כמעט 100 מטר של הבדלי גובה, הוא תכנן חמישה מקטעים של מסילות משופעות. בדגם שהספינה תגיע אל אותם המקטעים היא תחליק אל מנשא עשוי מפלדה בצורת קרון ריק ותוסע על גבי מסילות. בכך יצטמצמו מרווחי הגובה ותתאפשר העברת סחורות וגזעי עצים אל עבר הים הבלטי.

בבסיס תוכניתו ההנדסית הסתמך שטנקה על חוק הכלים השלובים, הקור בע שלמים יש תמיד שאיפה להגיע לאיזון. מתחת למפלסים הוא חפר צינור תת־קרקעי רחב שבו עברו מים. בחלק הגבוה הותקנה שבשבת מים שממנה יצאו כבלים חיצוניים אל המפלס הנמוך וממנו. המים השואפים להגיע לאיזון דחפו את השבשבת, וזו בתורה סובבה את הכבל שאליו נקשר המנשא הסוחב את הספינה – והכל בלי להשתמש בחשמל. קצת מסובך, אבל עובד.

בתום 15 שנה של חפירות יצאה הספינה־רכבת לדרך, ובמשך 52 שנים סייעה להעביר גזעי עצים ומוצרים תעשייתיים לכיוון מערב אירופה, עד שנת 1912. כמה שנים לאחר שהופסק השימוש בתעלה נרקמה יוזמה תיירותית להסיע בכלי התעבורה הייחודי תיירים סקרנים המעוניינים לבדוק מקרוב את היצירה הטכנולוגית הייחודית, ולחוות בדרך את הנוף הפסטורלי שמסביב. ואף על פי שהיום מעבירים בתעלה תיירים ולא סחורות, הפולנים עדיין מתגאים בכך שזו התעלה היחידה בעולם שפועלת בשיטה הזאת כבר קרוב ל־150 שנה. ©

לפני שנחפרה התעלה, התמודדו תושבי האזור עם מצוקה כלכלית ותסכול: הם ידעו שהיערות בסביבתם היו יכולים להיות מקור רווח עבורם אילו יכלו למכור את הנזעים במערב אירופה. אבל עשרות הקילומטרים שבין היערות לים הבלטי, שמחננו היו משנעים את הסחורות הלאה, היו קשים לנישור

מידע מעשי

הגעה: מוורשה יוצאים ברכבת לעיר אולשטין (Olsztyn), ומשם ברכבת לעיר אוסטרודה. **מתי:** הספינה־רכבת פועלת בחודשים מאי-ספטמבר. הפלגה במסלול המלא (82 קילומטר) יוצאת מדי יום בשעה 8:00. הפלגות במקטע המקוצר יוצאות כמה מעמים ביום.

מחיר: המסלול המלא בין אוסטרודה לאלבלונג עולה 70-90 זלוטי (כ־80-100 שקל). עלות ההמלגה במקטע המקוצר של המסילות (Buczyniec - Cielny Nowe) עולה 25-40 זלוטי (כ־30-45 שקל). לא חייבים לרכוש כרטיס מראש, אבל כדאי לשריין מקום, כי יש הרבה קבוצות שיוצאות להפלגה במאורגן.

נקודת יציאה: העיר אוסטרודה. **נקודת סיום:** העיר אלבלונג. רוב התיירים מגיעים בקבוצות מאורגנות, והאוטובוס ממתין להם בנקודת האיסוף. למטיילים פרטיים קשה למצוא תחבורה ציבורית שתאסוף אותם מתחנות הביניים אל אוסטרודה. המעוניינים להפליג עד לתחנה הסופית באלבלונג יכולים לרכוש כרטיס נסיעה מבעוד מועד באוסטרודה (16 זלוטי, כ־18 שקל) לאוטובוס ערב או לנסות להצטרף לקבוצה ולחזור איתם באוטובוס המאורגן. למי שמעדיף לרדת בתחנת ביניים רצוי לברר מראש באיזה כפר אפשר למצוא סידורי לינה (צריך לחפש שלטים שכתוב עליהם Pokoje), חדר להשכרה בבתים פרטיים. בדרך כלל זו חוויה נעימה ומיוחדת.

לינה: רוב בתי המלון בסביבה נמצאים בעיר אוסטרודה. **שימו לב:** למפליגים במסלול המלא אסור להעלות ילדים לספינה. **מידע והזמנת כרטיסים:** 48° 89' 6463871, 48° 55' 2324307

עמרי גלמריין – סיקל, מרצה, כותב ובימאי טלוויזיה

← אחרי שהופסק השימוש בתעלה להעברת גזעי עצים נרקמה יוזמה להסיע בכלי התעבורה הייחודי תיירים סקרנים